

Nieuwsbrief KOKW

Augustus 2019: nieuwsbrief 3 van 2019

In dit nummer op pagina:

- 1 Voorwoord
- 2 Kringnieuws
- 7 Activiteiten SteM
- 7 Varia
- 8 Kalender

Generaal Maczek

Voorwoord

Beste leden

Een boeiend najaar kondigt zich aan. Het bestuur is zich volop aan het voorbereiden voor de inhoudelijke (museum, maar ook qua verenigingswerking) invulling van het Huis Janssens. Ik kijk er eerlijk gezegd naar uit. Constructief en in groep werken is altijd een rode draad geweest in mijn leven.

Ook de hernieuwde redactieraad zal haar eerste jaarboek afleveren in oktober.

En we werken mee aan de herdenking van 75 jaar bevrijding van onze stad. Het stadarchief zet volop generaal Maczek, en de Poolse bevrijders in de belangstelling. Wij hangen graag ons karretje hieraan vast.

Kortom, op het eerste zicht een klassiek najaar, maar onderhuids denken we aan de ontwikkeling en kansen, die de KOKW het komende decennium wil grijpen. Partners zoals Museum, Erfgoedcel Waasland, heemkundige kringen en archieven, Erfpunt staan bovenaan ons lijstje om hen mee te betrekken.

Ik ben in ieder geval nog super gemotiveerd om er iets moois van te maken.

Tot binnenkort!

Chris de Beer – Voorzitter

OPROEP

Ontvangt u nog een papieren versie van deze nieuwsbrief?

Graag hadden wij uw e-mail- adres ontvangen op info@kokw.be, zodat u voortaan deze nieuwsbrief digitaal kan ontvangen. Bedankt hiervoor.

Kringnieuws

OPEN MONUMENTENDAG – ZONDAG 8 SEPTEMBER 2019

Op Open Monumentendag ligt de focus in Sint-Niklaas op 2 thema's: 175 jaar spoorverbinding en 75 jaar bevrijding. Vooral het station en de Stationsstraat zullen in de kijker staan.

Tentoonstelling 175 jaar spoorverbinding

Op 6 november 1844 vertrok de eerste reizigerstrein vanuit Sint-Niklaas naar Antwerpen (het Vlaams Hoofd op Linkeroever). In het station kan je een tentoonstelling bezoeken rond 175 jaar spoorverbinding. Uiteraard komt ook Pays de Waes aan bod, in de volksmond Pietje Waas genoemd. Dit is de oudst bewaarde stoomlocomotief in Europa, nu te bewonderen in het museum Train World te Schaarbeek. Eveneens tot de verbeelding sprekend zijn de beelden van het oude station van Sint-Niklaas. Wist je dat Sint-Niklaas een tijd lang twee stations had? Kom het ontdekken of haal wat herinneringen op. Het nieuwe station uit 1971 zou oorspronkelijk gebouwd worden in Kinshasa. Stadslegende of feit?

Modelspoorclub MSC 't Spoor stelt een modelspoor van ca. 7 meter tentoon.

Kom je die dag met de trein naar Sint-Niklaas, dan word je al feestelijk in de stemming gebracht door muzikanten die spelen op de stoptreinen tussen Sinaai, Belsele, Sint-Niklaas en Nieuwkerken.

Hoe zagen de oudste huizen in de Stationsstraat eruit?

Door de komst van de trein naar Sint-Niklaas en de bouw van een station, werden nieuwe straten getrokken en kwam een heel nieuwe wijk tot stand. Daar werden vooral burgerhuizen gebouwd. De stadsarchitect in die periode was Jan De Somme-Servais. Hij ontwierp verscheidene huizen in de beginperiode van de Stationsstraat. Veel huizen zijn ondertussen onherkenbaar verbouwd of zelfs afgebroken. Het stadsarchief en Erfpunt tonen aan de hand van de oorspronkelijke bouwaanvragen en/of oude foto's hoe die huizen eruit zagen in hun glorietijd.

Je kan op eigen houtje de Stationsstraat van weleer ontdekken. Je kan starten aan de Grote Markt of aan het Stationsplein.

Geleide wandeling 175 jaar spoorverbinding

Gids Sandra Van Cauwenberghe vertelt je niet alleen interessante weetjes over 175 jaar spoorverbinding, maar ook over de bouw van de nieuwe stationswijk.

Startplaats: voor de ingang van het station, Stationsplein. Om 10, 11.15, 13, 14.15 en 16 uur. Inschrijven is niet verplicht maar wenselijk. Stuur een mail naar toerisme@sint-niklaas.be of bel naar 03 778 35 00.

Sint-Niklaas bevrijd

In de Casino, Stationsstraat 104, zie je authentieke archiefbeelden en getuigenissen van Sint-Niklazenaars, die de sfeer oproepen die begin september 1944 in de stad voelbaar was. Uitbarstingen van vreugde bij het verwelkomen van de Britse en Poolse bevrijders, maar ook ontladingen van volkswede tegenover al wat naar de bezetter verwees. Het stadsarchief toont filmfragmenten van toen en brengt geïnterviewde getuigen opnieuw in beeld. Zij delen hun onuitwisbare herinneringen aan de bevrijding van de stad, bijna dag op dag 75 jaar geleden.

Info: archieff@sint-niklaas.be of 03 778 33 80.

Huis Meert als kommandatur

Tijdens de Tweede Wereldoorlog bracht de Duitse commandant zijn hoofdkwartier onder in de Stationsstraat in het herenhuis van textielabrikant Edmond Meert. De Salons, vroeger de Salons voor Schone Kunsten, bevatten tot op de dag van vandaag nog enkele merkwaardige overblijfselen uit de tijd van de Duitse bezetting.

Rondleidingen om 10 en 11.30 uur. Info en inschrijvingen: reservatiemusea@sint-niklaas.be of 03 778 34 50. Max. 25 personen - vooraf inschrijven verplicht.

Geleide wandeling 75 jaar bevrijding

De gids neemt je mee op sleeptouw door de stad en vertelt je alles over de bevrijding van Sint-Niklaas.

Startplaats: voor de OLV-kerk. 10, 11.30 en 14 uur. Inschrijven is niet verplicht maar wenselijk. Stuur een mail naar toerisme@sint-niklaas.be of bel naar 03 778 35 00.

HERDENKING 75 JAAR BEVRIJDING

LEZING 'WAS OPA EEN NAZI?' DOOR PAUL DROSSENS - WOENSDAG 2 OKTOBER 2019 OM 20U. BIJ WARP, HUIS BUYTAERT, APOSTELSTRAAT 20 TE SINT-NIKLAAS

Zo'n half miljoen Belgen - Vlamingen, Brusselaars en Walen - hebben een familielid dat 'fout' was tijdens de Tweede Wereldoorlog. Opa, oma, vader, moeder, oom of tante. Aanvankelijk zijn er ruim 400.000 dossiers van verdachten. Zo'n 100.000 burgers krijgen ook effectief een straf: van terechtstelling over vrijheidsberoving tot verlies van rechten.

Was mijn familie betrokken bij de collaboratie tijdens de Tweede Wereldoorlog? Het is een veel gestelde vraag. Meer dan zeventig jaar na datum gaan steeds meer (klein)kinderen en andere familieleden op zoek naar de juiste toedracht van de feiten om dat verleden een plaats te geven. In het boek "Was opa een nazi?" (Lannoo, 2017) reiken historici en archivariissen de sleutels aan om zelf op zoek te gaan naar het vaak onuitgespro-

ken oorlogsverleden.

Paul Drossens, redacteur en diensthoofd van het Rijksarchief Gent, belicht op woensdag 2 oktober om 20u. bij WARP de opzet van het boek en de zoekmogelijkheden die de weg wijzen naar het juiste archief.

Deze lezing is een organisatie van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas i.s.m. WARP. Gratis toegang. WARP, Huis Buytaert, Apostelstraat 20 te Sint-Niklaas. Meer info: <https://www.boek.be/boek/was-opa-een-nazi>

BEREIKBAARHEID WARP

Met de trein

Vanaf Stationsplein naar links door Stationsstraat tot aan de Grote Markt. Vervolg je weg links van Grote Markt, ca. 150 m. Sla op de Markt linksaf tussen de Ci-pierage en Oude Post naar het Apostelplein die overgaat in de Apostelstraat. WARP bevindt zich op huisnummer 20.

Met de auto

Via de E17 rij je Sint-Niklaas binnen langs de Parklaan.

Parkeermogelijkheden:

- Grote Markt, ondergrondse parking: parkeerplaats auto's, op 150 m van WARP
- Zwijgershoek: bovengrondse parking (volg de pijlen vanaf de Grote Markt), op 500 m van WARP
- Hendrik Heymanplein: ook parkeerplaats bussen.

LEZING 'HET VERHAAL VAN DE EERSTE POOLSE PANTSERDIVISIE O.L.V. GENERAAL MACZEK' DOOR FRANS RUCZYNSKI – ZATERDAG 2 NOVEMBER 2019 OM 15U., MUSEUM-THEATER, STEM

75 jaar geleden, op 6 september 1944, stonden de pantserwagens en tanks van de legendarische generaal Maczek aan de Vlaamse grens.

Voor Polen was de strijd begonnen in september 1939, na de onverwachte invasie van Duitsland en de Sovjet-Unie. Maar de Poolse militairen trokken zich onder leiding van generaal Stanislaw Maczek vechtend terug en kwamen na de nederlaag van Frankrijk in juni 1940 in Schotland terecht. Na lang aandringen bij de Poolse minister van oorlog kreeg Maczek in 1942 opdracht tot het oprichten van de Eerste Poolse Pantserdivisie. De divisie speelde na de invasie in Normandië een cruciale rol bij de afgrendeling van het vluchtende Duitse Zevende Leger in de buurt van Falaise.

De Poolse troepen konden vrij snel doorstoten naar het Waasland. Ook het Nederlandse Breda werd door hen bevrijd. Maar hun verhaal had een tragische kant. Door de bezetting van hun land door de Sovjet-Unie konden zij niet meer terug. Zij waren verplicht, na de ontmanteling van de divisie in Noord-Duitsland, een nieuw leven

uit te bouwen. Voor een deel van hen was dat in Vlaanderen en Nederland.

Ook militair Ruczynski had gevochten in de 1e Poolse Pantserdivisie. Hij werd verliefd op een Brabants (NI) meisje. Hun zoon dhr. Frans Ruczynski is verbonden aan het Generaal Maczek Memorial in Breda. Hij vertelt en toont ons op een boeiende manier het weinig bekende verhaal over de strijd in Vlaanderen en Nederland van meer dan tienduizend Poolse soldaten.

Na de lezing is er nog de mogelijkheid om de reizende tentoonstelling i.v.m. de Poolse Pantserdivisie te bezoeken, die van 26 oktober tot 17 november te zien is in het SteM in Sint-Niklaas.

Deze lezing is een organisatie van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas i.s.m. het SteM. Museumtheater van het SteM, Zwijgershoek 14 te Sint-Niklaas. Gratis toegang.

VOORSTELLING ANNALEN 2019 (DEEL 122) – ZONDAG 20 OKTOBER 2019 OM 10.30U. IN SINT-PAULUSKERK TE SINT-PAUWELS

Het bestuur van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas nodigt u uit op de voorstelling van de Annalen (deel 122 – 2019), die doorgaat op zondag 20 oktober 2019 om 10.30u. in de Sint-Pauluskerk te Sint-Pauwels (Dries 23).

Gelegenheidstoespraak door Nina Serulus, doctor in de kunstwetenschappen en projectleider bij het Vlaams Architectuurinstituut (Antwerpen) en Baron Herman Van der Wee, emeritus hoogleraar geschiedenis van de KU Leuven, met als onderwerp *'De bouwheer en de bouwhistorica over de woning van architect Stynen in Sint-Pauwels'*.

Patty De Meester, archivaris stadsarchief Sint-Niklaas, zal de Annalen deel 122 voorstellen.

Gelieve uw aanwezigheid te bevestigen via info@kokw.be.

INHOUD ANNALEN DEEL 122 (2019)

Jaarverslag 2018

Lijst steunende leden

Marc Steels, Het Hof van Paddeschoot. Een 'nobeles' hofstede in Sint-Niklaas.

Lies Vervaeke, De middeleeuwse ontginning van het Land van Waas: nieuwe perspectieven op een bekend verhaal.

Luc Van Thienen, De geheimen van het Papelaer in Sinaai. Een zoektocht doorheen de kadastrale en genealogische bronnen.

VOORSTELLING ANNALEN 122 2019

Het bestuur van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas nodigt u uit op de voorstelling van de Annalen

zondag 20 oktober 2019 om 10.30u.
in de kerk van Sint-Pauwels
Pastorijwegel, 9170 Sint-Gillis-Waas

Gelieve uw aanwezigheid te bevestigen via info@kokw.be

K.O.K.W. vzw
Zamanstraat 49 B
9100 Sint-Niklaas

Info@kokw.be - www.kokw.be

Woning Van der Wee - Verbreyt

Harry Vereecken, Sint-Niklaas en de deportaties tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Ann Pieters, No one knows how I miss him, een liefde te midden het oorlogsgeweld.

Danielle Caluwé, Etnografische schat op zolder. KOKW inventariseert waardevolle Afrikacollectie.

Erik Janssen, Ge hebt het vlaggen! Het wedervaren van de verzameling vlaggen van de KOKW.

Nico Van Campenhout, Eloge voor Marc De Gryze.

Bart Lauwers, Archeologisch onderzoek te Sint-Gillis-Waas – Kluizenmolen III: de bronstijdbewoning.

Nina Serulus, en Bart Tritsmans De woning Van Der Wee-Verbreyt. Een modernistische parel van Léon Stynen in Sint-Pauwels.

BIBLIOTHEEK EN DOCUMENTATIECENTRUM GESLOTEN OP ZATERDAGVOORMIDDAG VOOR ONBEPAALE DUUR

Als gevolg van de restauratiewerken aan het Huis Janssens wordt de leeszaal van de KOKW tijdelijk gebruikt als opslagruimte. De leeszaal is hierdoor voor onbepaalde duur gesloten.

Tot onze spijt kunnen we gedurende deze periode geen bezoekers in de leeszaal ontvangen.

Gelieve voor dringende opzoekingen/vragen een afspraak te maken via info@kokw.be. Dan wordt bekeken of wij u alsnog kunnen verder helpen. Alvast bedankt voor uw begrip.

IN MEMORIAM

Wij vernamen het overlijden van:

- dhr. Paul Blaton (° Temse, 23/01/1922 † Temse, 24/02/2019), echtgenoot van mevr. Estelle Goeman.
- mevr. Huguette Sablon (° Sint-Niklaas, 09/05/1931 † Sint-Niklaas, 05/07/2019), echtgenote van dhr. Leo De Clercq.
- dhr. Marc Boel (° Gent, 29/01/1932 † Temse, 06/08/2019), weduwnaar van mevr. Griet Vlaminck.

Langs deze weg betuigt het bestuur van de Kring zijn oprechte deelneming aan de getroffen families.

SCHENKINGEN AAN DE K.O.K.W.

Heb je documenten, foto's, filmmateriaal of voorwerpen, waarvan je denkt dat die voor onze Oudheidkundige Kring of voor de inwoners van het Waasland interessant zijn of zelfs van onschatbare historische waarde? Heb je zelf niet de ruimte of heb je zelf geen mogelijkheid om het bij te houden en wil je toch dat het bewaard blijft voor het nageslacht? Dan zijn wij steeds zeer dankbaar voor het vertrouwen dat in onze Kring gesteld wordt om dit in jouw plaats te doen.

Indien je een schenking wil doen, kan je ons contacteren via een bestuurslid of via info@kokw.be. We contacteren je dan zo snel mogelijk om concreet af te spreken.

Activiteiten SteM

TENTOONSTELLING 'MISSIE À LA CARTE. MISSIONARISSSEN EN CARTOGRAFIE' VAN 21 SEPTEMBER T/M 15 DECEMBER 2019 IN HET MERCATORMUSEUM

Als missionaris uitgezonden worden, betekende onderweg zijn, reizen naar verre oorden en zich begeven op onbekend terrein - vaak letterlijk. Door hun missiewerk bouwden missionarissen heel wat kennis op over de streken waar zij actief waren. Naargelang de behoefte, hun eigen interesse en in de mate dat zij hiervoor een (rudimentaire) vorming hadden genoten, waagden zij zich ook aan opmetingen en het in kaart brengen van hun bevindingen. Het archiefonderzoek naar de authentieke productie van kaarten door missionarissen leverde heel wat materiaal op. In deze tentoonstelling tonen wij handschriftelijke en gedrukte kaarten uit alle continenten en uit de archieven van diverse religieuze congregaties.

Werkten mee aan deze tentoonstelling: curator dr. Dirk Van Overmeire, Bibliotheca Wasiana, KADOC en KULeuven, Koninklijk Museum voor Midden-Afrika Tervuren, Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, Universiteitsbibliotheek Gent, diverse religieuze congregaties en privépersonen.

De tentoonstelling is te bezichtigen in het Mercatormuseum, Zamanstraat 49 D te Sint-Niklaas van 21 september t/m 15 december 2019: di-vr 13.30-17u., za 13-17u., zo 11-17u.

Zondag 17 november om 14.30 u.: Rondleiding in de tentoonstelling. Ben je er graag bij? Reserveer vóór 14 november. Dat kan via 03 778 34 50 (kantooruren) of reservatiemusea@sint-niklaas.be.

Varia

MAGNUM OPUS OVER DE ANTWERPSE SCHEEPVAART IN DE 16DE EEUW DOOR DR. GUSTAAF ASAERT

Dr. Gustaaf Asaert, ere-rijksarchivaris, deed jarenlang onderzoek naar de West-Europese scheepvaart in het algemeen en de Antwerpse haven in het bijzonder (bibliografie). Die expertise heeft hij dit jaar gebundeld in een tweedelig magnum opus over de Antwerpse scheepvaart in de zestiende eeuw getiteld '*Onder de vlag met de hand. Antwerpens scheepvaart van de zestiende eeuw*'.

Het eerste deel van het werk 'Antwerpen en zijn scheepvaart ca. 1490 – ca. 1550' sluit aan bij Asaerts boek over de Antwerpse scheepvaart in de XVde eeuw, dat in 1973 werd bekroond en uitgegeven door de Koninklijke Academie voor Letteren, Wetenschappen en Schone Kunsten.

Het huidige werk van meer dan 1.000 pagina's scheepsvaartgeschiedenis werd niet gepubliceerd, maar is wel voor raadpleging beschikbaar in enkele bibliotheken (zie onderstaande lijst).

Boek 1. Antwerpen en zijn scheepvaart ca. 1490 – ca. 1550 omvat 563 pagina's, ca. 183.000 woorden, inclusief een kritisch apparaat.

Boek 2. Van gouden jaren naar eeuwenlange deemstering. Antwerpse scheepsberichten en scheepslijsten 1559-1585 omvattend 522 bladzijden, ca. 133.000 woorden, inclusief een kritisch apparaat.

Raadpleging:

- Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, Hendrik Conscienceplein 4, 2000 Antwerpen
- Felixarchief, Oude Leeuwenrui 29, 2000 Antwerpen
- Museum aan de Stroom (MAS) Hanzestedenplaats 1, 2000 Antwerpen
- Rijksarchief Antwerpen-Beveren, Kruibekesteeweg 39/1, 9120 Beveren
- Universiteitsbibliotheek Stadscampus Antwerpen, Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen.

Kalender

- Zaterdag: Bibliotheek en documentatiecentrum gesloten op zaterdagvoormiddag voor onbepaalde duur als gevolg van restauratiewerken aan het Huis Janssens
- Zondag 8 september 2019: Open Monumentendag
- Woensdag 2 oktober 2019 om 20u.: Lezing 'Was opa een nazi?' door Paul Drossens bij WARP, Huis Buytaert, Apostelstraat 20 te Sint-Niklaas
- Zaterdag 2 november 2019 om 15u.: Lezing 'Het verhaal van de eerste Poolse pantserdivisie o.l.v. generaal Maczek' door Frans Ruczynski in Museumtheater, SteM
- Zondag 20 oktober 2019 om 10.30u.: voorstelling van de Annalen (deel 122), Sint-Pauluskerk te Sint-Pauwels (Dries)

MET DANK AAN:

Met steun van de

